

про консенсуальність чи реальність договору повітряного перевезення вантажів. Однак, якщо положення ч. 1 ст. 909 ЦК України в частині, яка встановлює зобов'язання перевізника доставити "довірений" йому другою стороною (відправником) вантаж до пункту призначення, розуміти як таке, що виникає лише після прийняття вантажу, то можливий висновок про встановлення законодавчої презумпції реальності договору перевезення вантажу. Однак існування такої презумпції, на нашу думку, не перешкоджає сторонам передбачити в договорі повітряного перевезення обов'язок прийняти вантаж до перевезення в майбутньому. У такому випадку цей договір набуде ознак консенсуальності [1, с. 756].

Договір перевезення вантажу повітряним транспортом є різновидом договору про надання перевізних послуг, що має такі особливості:

1. Предмет договору містить специфічні ознаки щодо характеристики вантажу (його вид, вага, об'єм тощо), які безпосередньо впливають на виконання перевезення;

2. За загальним правилом у договорі про надання послуг беруть участь дві сторони: замовник і виконавець. На відміну від цього у договорі перевезення вантажу повітряним транспортом одержувач вантажу, як правило, не є стороною договору, а є особою, на користь якої виконується даний договір.

Договір перевезення вантажу повітряним транспортом є публічним, оскільки одна із його сторін, а саме повітряний перевізник, є особою, яка здійснює підприємницьку діяльність і взяла на себе зобов'язання надання послуг кожному, хто до неї звернеться [3, с. 342].

Слід зазначити, що для економіки України велике значення має перевезення вантажу повітряним транспортом. На сучасному етапі правове регулювання відносин, які пов'язані з повітряними перевезеннями вантажу недосконале, відсутні комплексні наукові дослідження. Сьогодні зумовлює необхідність визначення та однозначного розуміння базових понять договору перевезення вантажу повітряним транспортом, заповнення прогалин у дослідженні цього договору, що мають місце у вітчизняній літературі, визначення співвідношення норм чинного Цивільного, Господарського та Повітряного кодексів України, які регулюють відносини перевезення вантажу повітряним транспортом.

### *Література*

1. Цивільний кодекс України: Коментар. – Х. : Одиссей, 2003. – 756 с.
2. Безлюдько І. О. Договір перевезення вантажу повітряним транспортом / І. О. Безлюдько // Наук. вісн. Нац. акад. внутр. справ України. – 2005. – № 2. – С. 60-71.
3. Безлюдько І. О. Договір перевезення вантажу повітряним транспортом: визначення в законодавстві України / І. О. Безлюдько // Держава і право. – 2004. – № 24. – С. 342-346.

УДК 347.4:656.076.3 (043.2)

**Тимошенко В. Ю.,**  
студентка,

Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач

### **ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРУ ЧАРТЕРУ (ФРАХТУВАННЯ)**

В умовах бурхливого розвитку суспільних відносин міжнародні перевезення набувають все більшого значення, а тому правове регулювання транспортних відносин визнається вирішальним для розвитку нашої держави. Особливу роль серед міжнародних авіаційних перевезень відіграють чартерні перевезення, тобто перевезення, що здійснюються за договором повітряного чартеру. Популярність чартерних перевезень пояснюється кількома факторами, зокрема, такими як поява надмірної кількості літаків у авіапарках деяких компаній, труднощами при завантаженні суден на регулярних рейсах, розвитком туризму і появою користувачів повітряного транспорту, для яких важливою є вартість перевезення. Крім того, чартерні рейси дозволяють здійснити перевезення, які неможливо запланувати і здійснити регулярними рейсами. Дане питання розглядали такі вчені – науковці як Алексєєв С. С., Боброва Д. В., Вітрянський В. В., Шершеневич Г. Ф. та ін.

Договір чартеру зародився як інститут морського права, якому ще за часів середньовіччя був відомий договір під назвою "церте-

партія" (франц. char-te-partie, charte – хартія, грамота та partie – частина; англ. – charterparty) [4, с. 302]. Цивільний кодекс України (надалі – ЦК) у ст. 912 дає визначення договору чартеру, як договору за яким одна сторона (фрахтівник) зобов'язується надати іншій стороні (фрахтувальнику) за плату всю або частину місткості одного чи кількох транспортних засобів на один або кілька рейсів для перевезення вантажу, пасажирів, багажу, пошти або з іншою метою, якщо це не суперечить законами та іншим нормативно-правовим актам [1]. Договір повітряного чартерного перевезення вважається дійсним з моменту оплати чартерного рейсу або укладання відповідного кредитного договору, тобто він може бути як реальним, так і консенсуальним. Договір укладається в письмовій формі шляхом складання єдиного документа, що підписується фрахтівником і фрахтувальником або їх уповноваженими представниками.

Згідно із ст. 912 ЦК України сторонами договору страхування є фрахтівник та фрахтувальник. Фрахтівником є особа, що вступила від свого імені у договір фрахтування (чартер) і взяла на себе обов'язок за встановлену плату здійснювати перевезення вантажу морем у порт призначення з умовою надання для розміщення вантажу судна, його частини чи певних приміщень. Фрахтувальник – особа, яка вступила від свого імені у договір фрахтування і отримала у зв'язку із цим право вимагати, щоб обумовлений у договорі вантаж за встановлену плату був перевезений морем у порт призначення з умовою про надання судна для розміщення вантажу судна, його частини чи певних суднових приміщень [3, с. 219]. У ролі фрахтівника виступають повітряні перевізники, тобто будь-які юридичні чи фізичні особи, які виконують повітряні перевезення, мають права експлуатанта авіаційної техніки (ч. 1 ст. 59 Повітряного кодексу України). Предметом договору повітряного чартеру є послуги з надання місткості повітряного судна та з виконання перевезення. За договором повітряного чартеру судно може фрахтуватися як для власних потреб фрахтувальника (договір індивідуального чартеру), так і для перевезення інших осіб (договір групового чартеру).

Оскільки договір повітряного чартеру є оплатним договором, то, безумовно, головним обов'язком фрахтувальника є сплата чартерної ціни. Як правило, вона включає такі складові: вартість пали-

ва, вартість мастильних матеріалів та обслуговування літака, плату за посадку, вартість зберігання літака в ангарі, наземного обслуговування і ціни відправки літака, вартість заробітної плати, льотної плати членів екіпажу за день, вартість обслуговування пасажирів у польоті та на землі під час проміжних зупинок, яке здійснює авіакомпанія [4, с. 311]. Якщо фрахтувальник відмовляється від чартерного рейсу чи має намір перенести його, він зобов'язаний сплатити фрахтівникові компенсацію. При затримці вильоту з вини фрахтівника останній зобов'язується сплатити фрахтувальникові вартість всіх збитків та витрат, пов'язаних з обслуговуванням і розміщенням пасажирів та вантажу, яких він зазнав. Відповідальність виникає тільки на підставі письмової претензії, яку подає учасник або сторона договору. Особливості правового регулювання чартерних перевезень також врегульовані у розділі 25 Правил повітряних перевезень пасажирів і багажу, затверджених Наказом Міністерства інфраструктури від 30.11.12 р. № 735 [2].

Отже, можна зробити висновок, що договір фрахтування є важливою складовою правового регулювання повітряних перевезень. На підставі договору повітряного чартеру можуть здійснюватися як вантажні, так і пасажирські повітряні перевезення, але на сьогодні частка пасажирських чартерних перевезень на повітряному транспорті є значно вищою порівняно із часткою вантажних перевезень. Вантажні чартери переважно використовуються у випадках, коли попит на перевезення не може бути задоволений за допомогою регулярних рейсів. Також щодо питання відповідальності перевізника, то вона є дуже наближеною до підвищеної. Перевізник звільняється від відповідальності у випадку об'єктивної неможливості уникнення шкоди.

#### *Література*

1. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
2. Правила повітряних перевезень пасажирів і багажу: Наказ Міністерства інфраструктури України від 30.11.2012, №735 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z2219-12/page>.
3. Брагинский М. И. Договорное право / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. – М.: Статут, 2008. – Кн. 2. – 300 с.

4. Дзера О. В. Цивільне право України / О. В. Дзера, Д. В. Боброва, А. С. Довгерт. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – Кн. 2. – С. 640.

УДК 347.824.4 (043.2)

**Ткаченко А. К., Мазур Х. В.,**  
студентки,  
Юридичний інститут,  
Національний авіаційний університет, м. Київ  
Науковий керівник: Грабовська Г. М., доцент

## **ОБОВ'ЯЗКОВЕ АВІАЦІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ**

Авіаційне страхування – це загальна назва комплексу майнового та особистого страхування, страхування відповідальності, яка впливає з експлуатації повітряного транспорту і захищає майнові інтереси юридичних та фізичних осіб у випадку настання певних подій які визначені договором страхування або законодавством.

В Україні законодавче регулювання авіаційного страхування передбачене у Повітряному Кодексі України та Постановою Кабінету Міністрів України, яка регулює обов'язкове авіаційне страхування, відповідно до міжнародних норм та конвенцій.

Страхування та перестрахування – це міжнародний бізнес, тому його не можна обмежувати лише українською валютою, особливо у зазначенні страхових сум та лімітів відповідальності. Процес становлення законодавчого регулювання був нелегким та довготривалим. Саме тому, питання обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації, на сучасному етапі розвитку цивільної авіації, є актуальним.

Загалом розрізняють обов'язкове та добровільне авіаційне страхування. Застосування цих видів страхування обумовлено внутрішніми законодавчими актами та міжнародними конвенціями з цивільної авіації до яких приєдналася Україна. Воно поширюється на усіх як на території нашої країни, так і за її межами [1, с. 56].

При страхуванні за програмою обов'язкового авіаційного стра-

хування цивільної авіації страхувальник може забезпечити себе від можливих витрат у випадках страхування повітряних суден; страхування відповідальності експлуатанта повітряного судна за шкоду, заподіяну третім особам, та відповідальності повітряного перевізника за шкоду, заподіяну пасажиром, багажу, пошті, вантажу; страхування членів екіпажу повітряного судна та іншого авіаційного персоналу, працівників замовника авіаційних робіт, осіб, пов'язаних із забезпеченням технологічного процесу під час виконання авіаційних робіт.

Добровільні види авіаційного страхування – це перш за все види, передбачені Законом України "Про страхування" ст. 6, а саме п. 7 "Страхування повітряного транспорту" та п. 13 "Страхування відповідальності власників повітряного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)".

Страхування відповідальності обслуговування повітряного простору – це ризик "людського фактору", тобто помилки авіадиспетчера, і ризик збоїв або відмов обладнання, із-за якого може статись помилка; страхування відповідальності технічного обслуговування повітряних суден – це дозволи на виконання конструкторських робіт та якісне проведення технічних робіт; космічне страхування – економічний захист космічної діяльності держав при реалізації космічних проєктів, що здійснюються за участю як українських, так і закордонних інвесторів [2, с. 18].

Предметом договору страхування є майнові інтереси, що не суперечать закону. Вони пов'язані зокрема з володінням, користуванням і розпорядженням повітряним судном; зобов'язанням відшкодувати пасажиром (спадкоємцям), вантажовласникам збитки, заподіяні внаслідок настання страхового випадку, а також відшкодувати шкоду, заподіяну третім особам, під час експлуатації повітряного судна; життям і здоров'ям членів екіпажу повітряного судна та іншого авіаційного персоналу та життям і здоров'ям працівників замовника авіаційних робіт, осіб, пов'язаних із забезпеченням технологічного процесу під час виконання авіаційних робіт [3, с. 89].

Договір страхування можуть укласти юридичні особи та дієздатні фізичні особи, які є: українськими експлуатантами повітряних суден; іноземними експлуатантами повітряних суден під час виконання ними польотів у повітряному просторі України